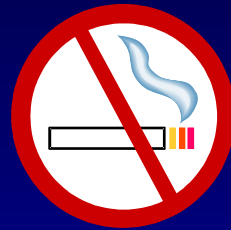

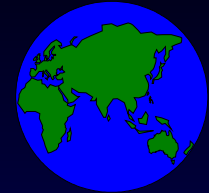
FAJČENIE A ZDRAVIE

KONTROLA FAJČENIA

Elena Kavcová
Klinika TaPCH, UK JLF a MFN, Martin

HISTÓRIA FAJČENIA A ZDRAVIA

Indiáni – rituály

Kolumbove lode – mimoriadne fajčenie

1861 Londýn - 1cigareta na predaj

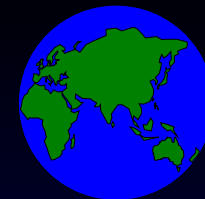
Koniec 19. st. automat na výrobu - miliardy cigaret

20. storočie – začiatok epidémie f. ~ 100 000 000 †

21. storočie > 1 000 000 000 † ?

WHO: Vo svete fajčí 1,6

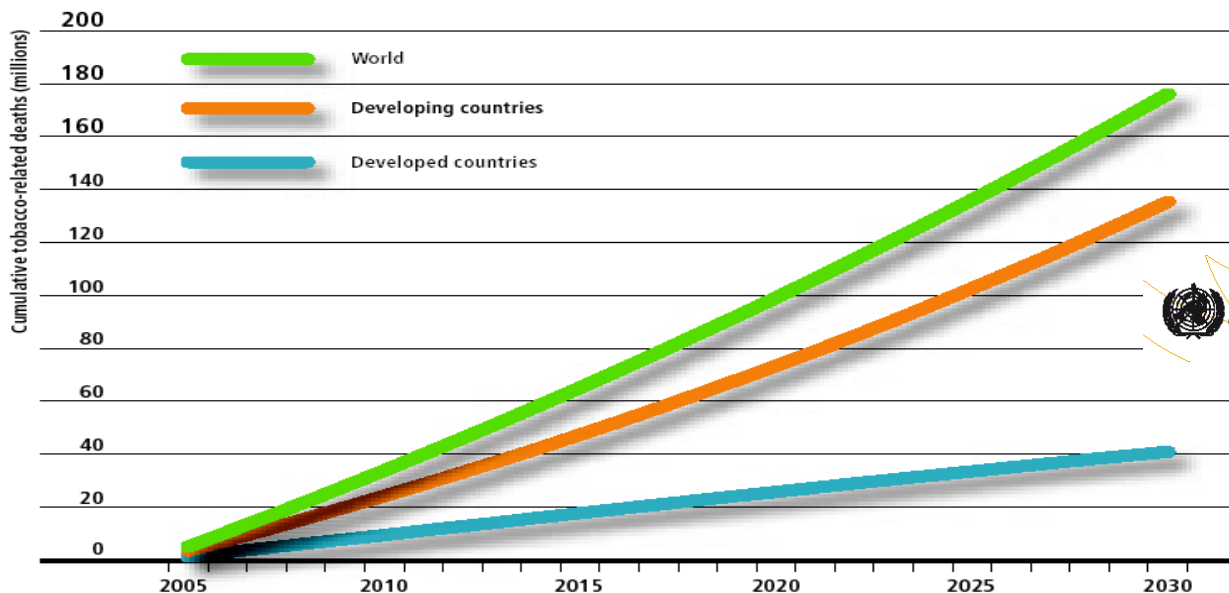
Svetová fajčiarska pandémia

http://www.who.int/tobacco/mpower/mpower_report_full_2008.pdf

zomiera ročne 5 miliónov osôb

TOBACCO WILL KILL OVER 175 MILLION PEOPLE WORLDWIDE BETWEEN NOW AND THE YEAR 2030

Cumulative tobacco-related deaths, 2005–2030

20 Avenue Appia
CH-1211 Geneva 27
Switzerland
www.who.int/tobacco/mpower

TOBACCO EPIDEMIC DEATH TOLL

100 million dead in the 20th century

Currently 5.4 million deaths every year

Unless urgent action is taken:

By 2030, there will be more than 8 million deaths every year

By 2030, more than 80% of tobacco deaths will be in developing countries

One billion estimated deaths during the 21st century

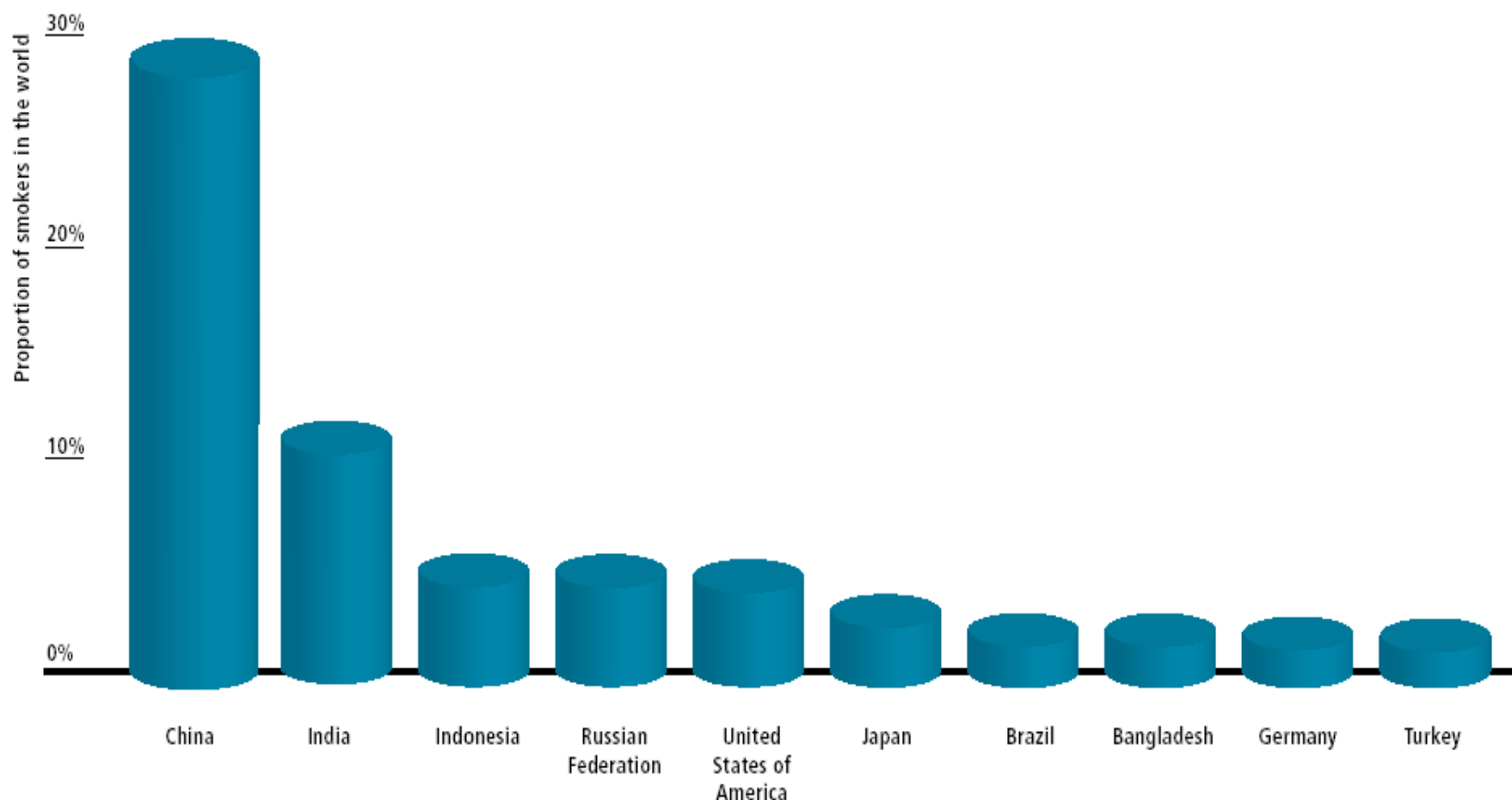
Reversing this entirely preventable epidemic must now rank as a top priority for public health and for political leaders in every country of the world.

Dr Margaret Chan, WHO Director-General

Source: Mathers CD, Loncar D. Projections of global mortality and burden of disease from 2002 to 2030. *PLoS Medicine*, 2006, 3(11):e442.

Kniha má 362s.

Na svete ~2/3 fajčiarov žije v 10 krajinách

Source: The number of smokers per country was estimated using adjusted prevalence estimates (see Technical Note II and Appendix III). A limitation of this approach is that adjusted estimates used to estimate the number of smokers are sometimes derived from limited country data, and for some countries large adjustments are needed. In these cases the adjusted estimates can be different from actual surveys reported by countries. Brazil prevalence data were obtained from VIGITEL 2006.

Škodliviny tabakových listov

natívne

nikotín /od 0,6 -9%/
stopové prvky /Ni, Cd,
Be, Cr, izotopy Po, Pb/

additívne

pesticídy, As, Cu,
chlór. organické zlúčeniny
látky upravujúce tabak.

listy: glycerol, etylglycerol /

pri horení z nich vznikajúce
dráždivé látky akrolein,.../

Úprava listov - fermentačný proces s účasťou rôznych
mikroorganizmov - vznik nových škodlivín

CIGARETOVÝ DYM

K o n c e n t r o v a n ý   a e r o s o l :

plyny + častice + nekondenzované pary

92%,   8%

Vznik: nedokonalým spaľovaním tabaku

**Vplyv: teplota, kyslík, horľ. súčasti tab. listov,..
chemické reakcie**

horiaca cigareta = unikátna chemická továreň

Zloženie dymu: nestále

**(druh a spracovanie tabaku, filtre, spôsob fajčenia,
dĺžka cigarety, kvalita a poréznosť papiera,..)**

CIGARETOVÝ DYM

vedľajší prúd dymu znečistenie ovzdušia
pasívne fajčenie

nasávanie vzduchu:
T: 884-900 -1050°C

horiaca cigareta:
T: 800°C

kancerogény

600

100

°C

vznik nových chem. zlúčenín
vyššie koncentrácie :

nitrozamíny /50-70x/

CO

40°C

Nikotín

25 °C

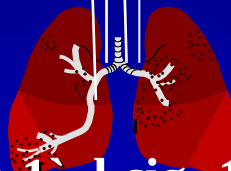
Oxidanty

hlavný prúd dymu

aktívne

inhalácia do DC a pľúc

fajčenie

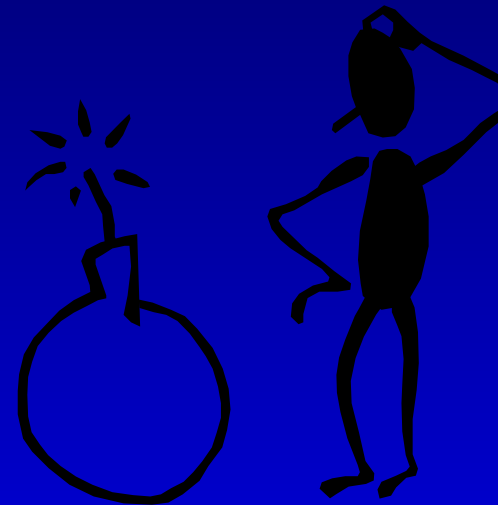

t'ah trvá 2"=35 ml , ďalší za 1 , 1 cig.-10-12 t'ahov = 350-420 ml dymu
200-500 miliónov častíc/1 ml =180miliárd/cig- 0,2-1,0 μ
20 c./deň = 3 600 miliárd telu cudzích partikúl do DC

Cigaretový dym

- chronicky pôsobiaca noxa
- postupný vznik porúch a poškodení
- choroby po dlhodobej expozícii
- invalidita
- predčasná smrť

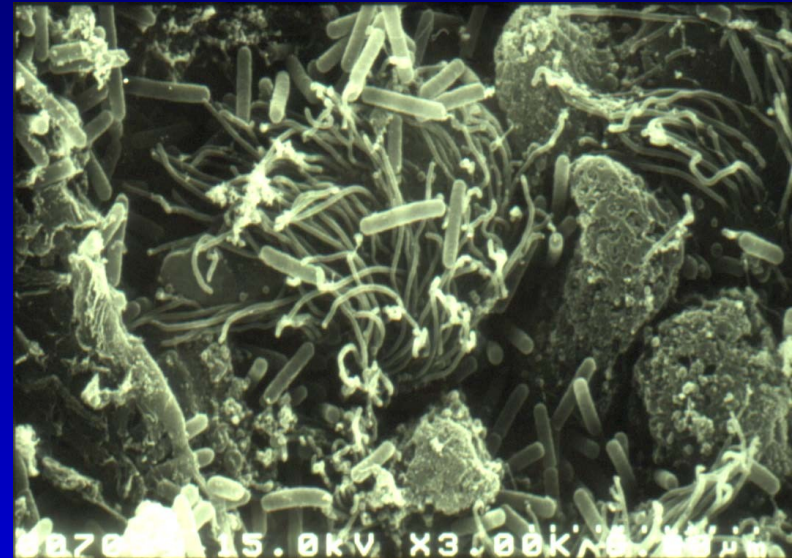
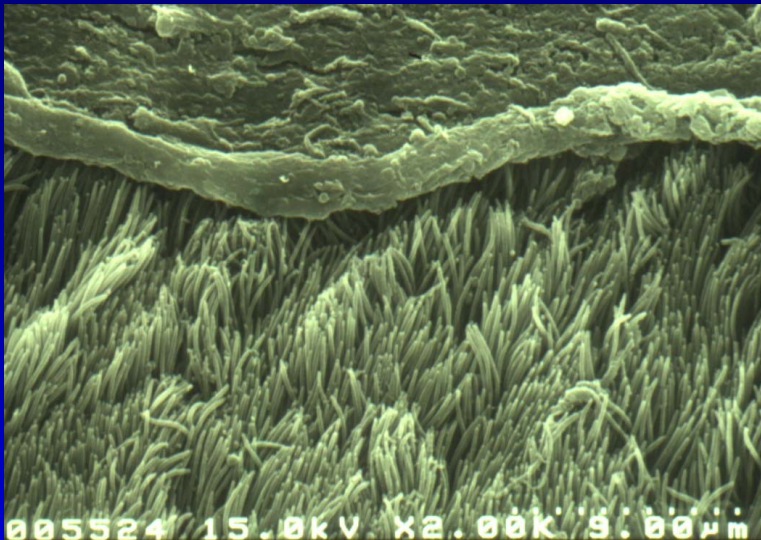
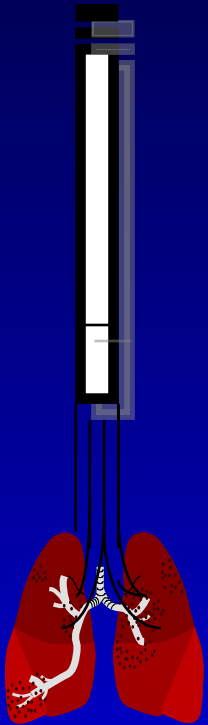

Škodliviny v CD

1. **Látky dokázateľne škodlivé** -Ni, CO, karcinogény dechtu
2. **Látky potencionálne škodlivé** /koncentrácia/- pyridíny, zlúč. Ni, fenoly, krezoly
3. **Latky dráždivo pôsobiace** na DC -NH₄, aldehydy, ketóny...

Hmotnosť dymu 1 c. = 4mg, 20 r. 20cig. denne = 4-5 kg cig. Kondenzátu = 10 brikiet a` 0,5 kg

z l y h a n i e
obranných a ochranných mechanizmov DC a pľúc

Cigaretový dym (CD) > 4000 chemických látok

- farmakologicky aktívne

- antigénne

- ciliotoxické

- cytotoxické

- mutagénne

- karcinogénne

- iné

Rôzne **biologické účinky CD** na organizmus.

Dýchacie cesty sú **dlhodobo exponované** škodlivinám CD,
pôsobenie na sliznicu + absorpcia do krvi

Odpovede tkanív a orgánov na inhaláciu CD sú
mnohostranné a komplexné

40 karcinogénov

polycyklické aroma-
tické uhl'ovodíky,
nitrozamíny, As, Ni,
Cr, Cd,

nikotín

1 cig.

1-2 mg nikotínu
1-9 ugkarcinog.

unikátna chemická továreň
4 000 chemických látok

2 l dymu

izotopy: Ra, C

nové k. vznikajú :

v priebehu horenia-

izoprén, steroly,

a pri metabolizme-epoxidy

CO /oxid uhľový-1,8-17mg/c./
/sociálny karcinogén/

CO+Hb=COHb

Oxidanty,

CO₂ /10-60mg/cig./,

amoniak, aldehydy,

fenoly, ketóny,

kysličníky dusíka /NO,

NO₂, N₂O/

chlórované organické

zlúčeniny, toluén, DDT,

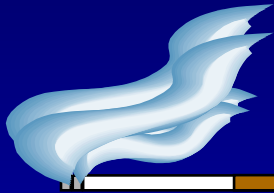
60 kokarcinogénov

Pasívne fajčenie

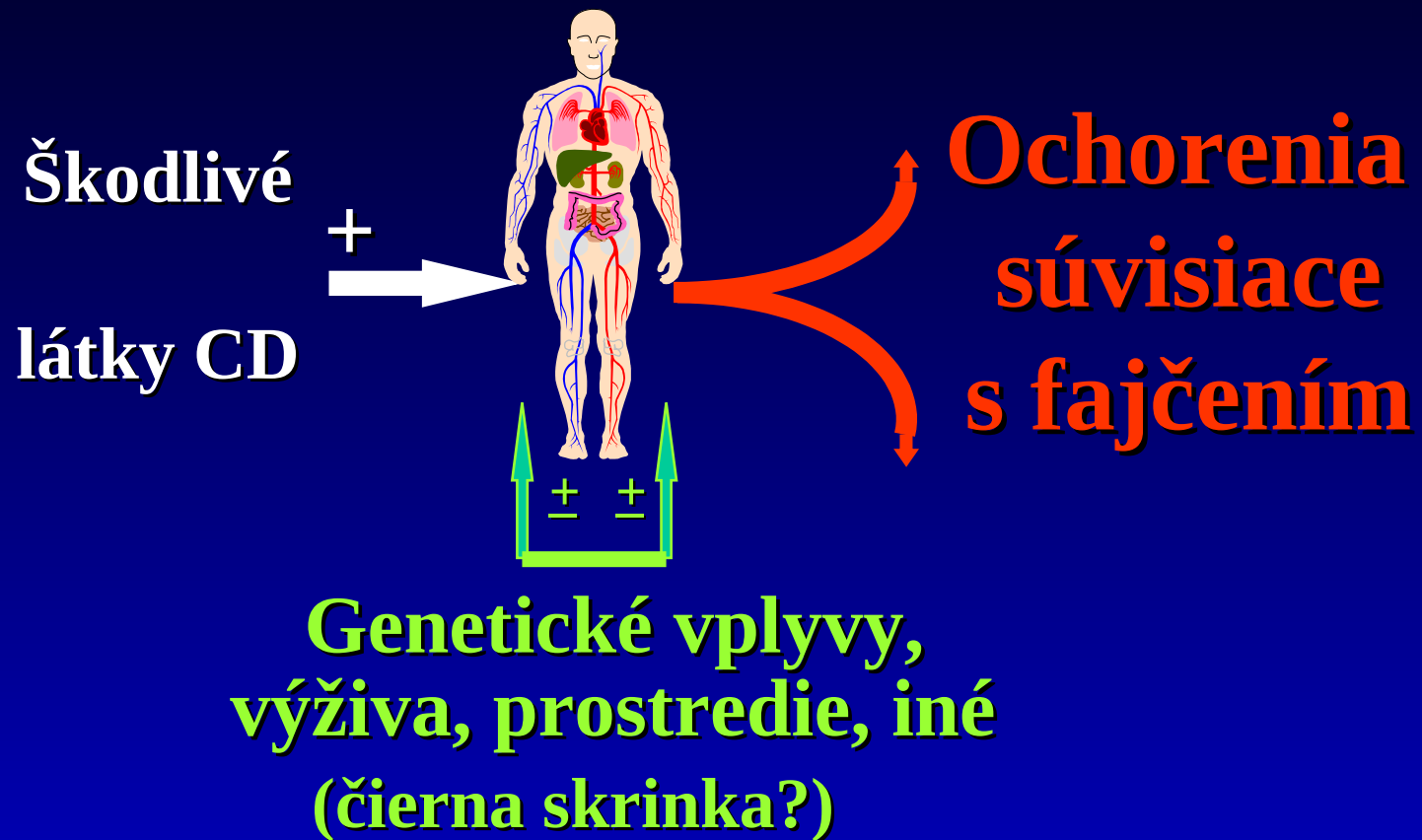
ETS- Environmental Tobacco Smoke
Inhalácia cigaretového dymu v okolitom prostredí

je tret'ou preventabilnou príčinou úmrtí

K pasívnemu fajčeniu by sme sa nemali chovať pasívne

Intenzita škodlivých účinkov CD na organizmus

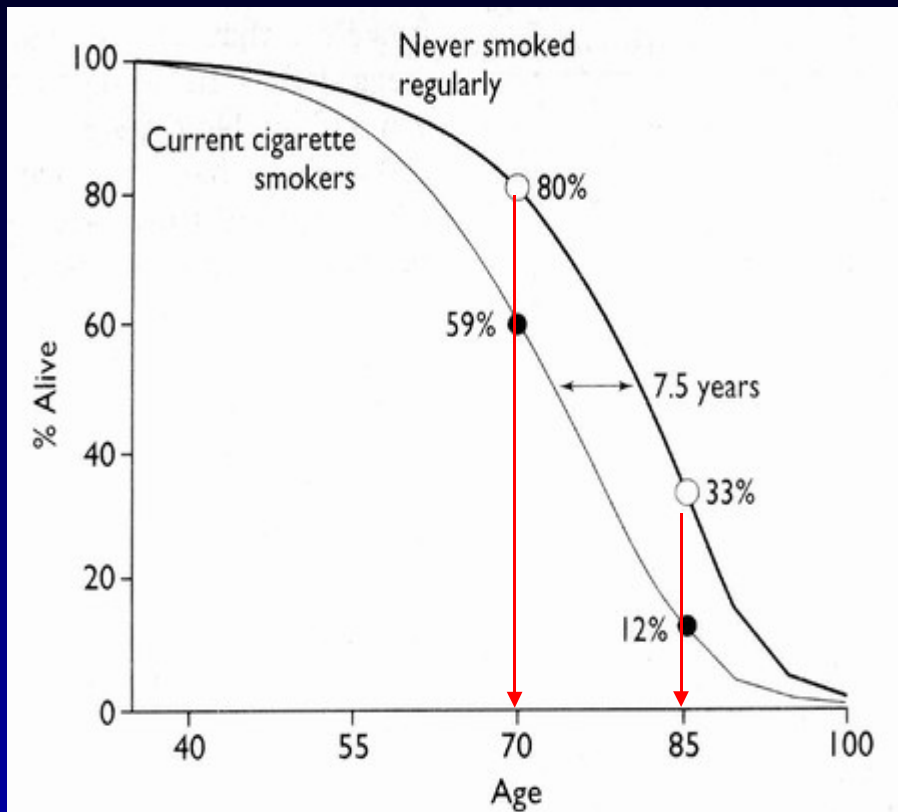
Sir Richard Doll

„Najviac fascinujúcim objavom medicíny XX. st. bol fakt, že tak veľa chorôb a utrpenia je spôsobených fajčením.“

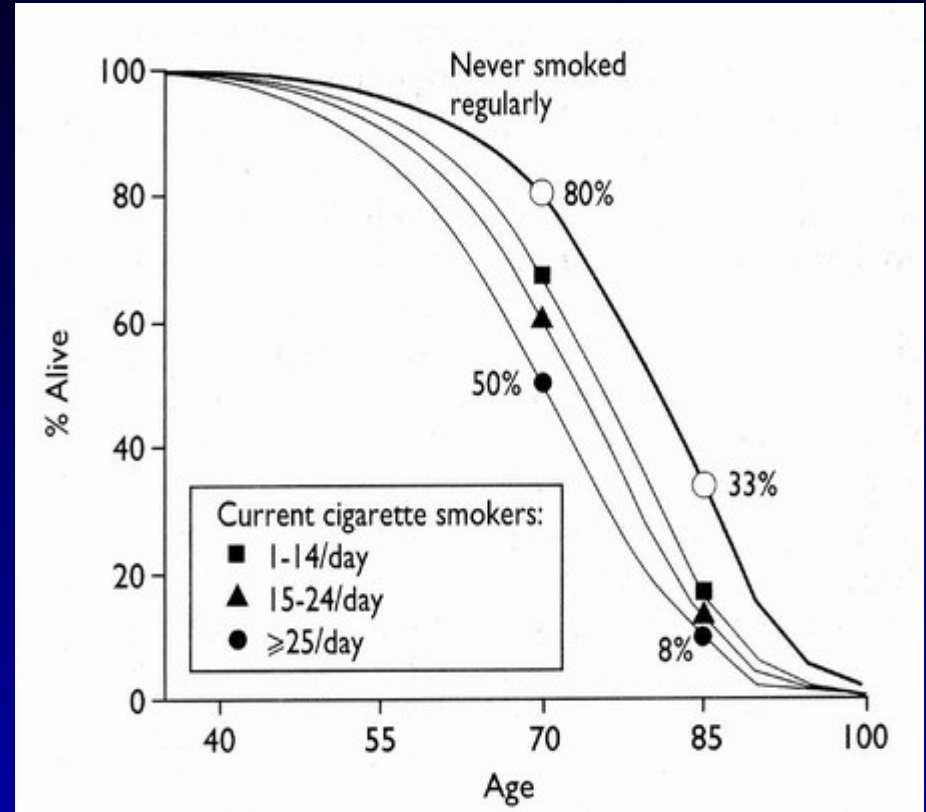
Menej je však fascinujúci fakt, že tomu venujeme tak málo pozornosti!

Mortalita vo vzťahu k fajčeniu: 40 ročné sledovanie britských lekárov mužov

R Doll, R Peto, K Wheatley, R Gray, I Sutherland: BMJ1994;309:901-911

Overall survival after age 35 among cigarette smokers and non-smokers: life table estimates, based on age specific death rates for the entire 40 year period.

Overall survival (as fig 1), but with cigarette smokers subdivided by amount they were smoking at the time their last questionnaire was returned

FAJČENIE A OCHORENIA

75 % chronická bronchitída a chronická obštrukčná choroba pľúc (CHOCHP)

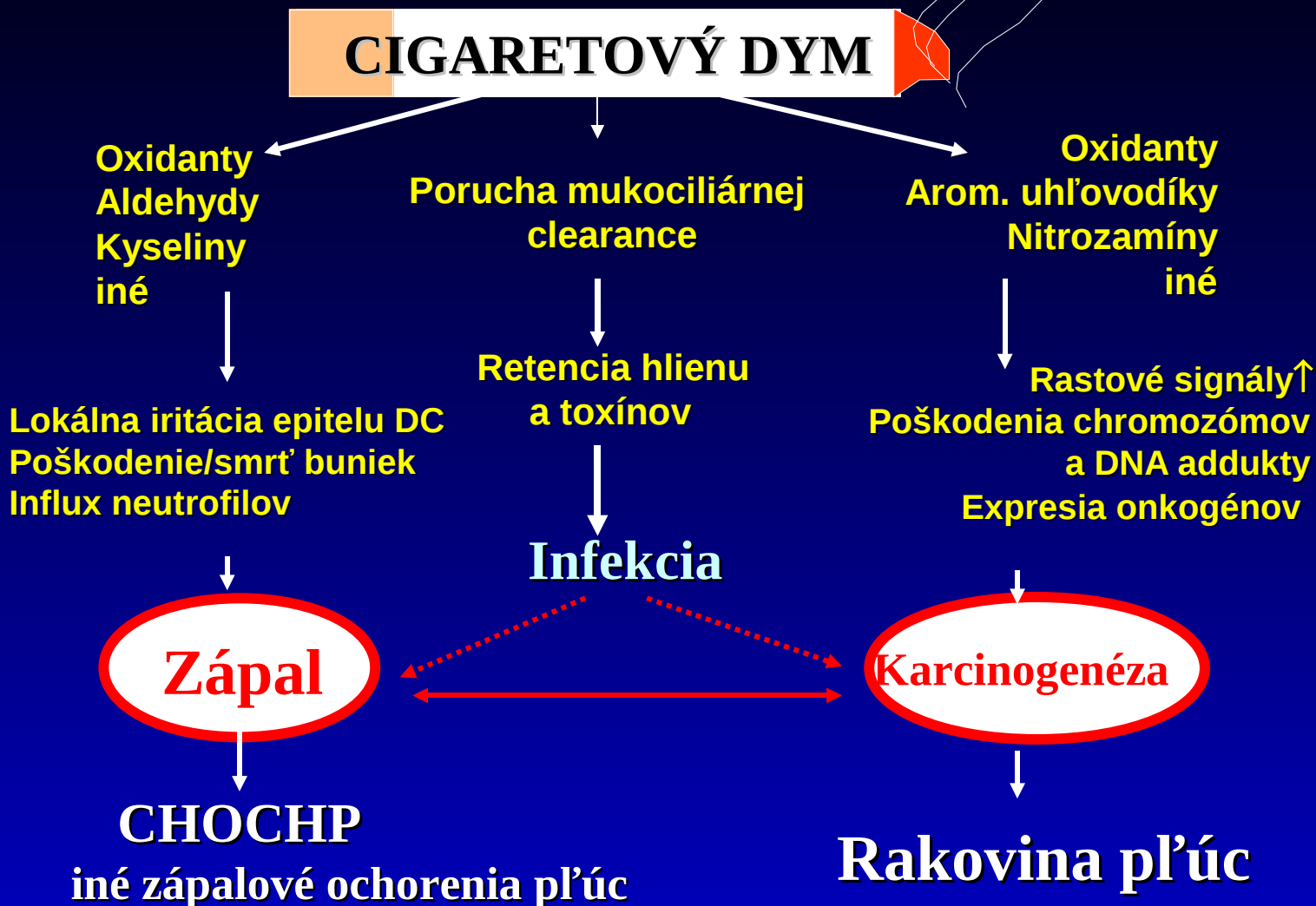
30 % nádorových chorôb s najvýraznejším podielom rakoviny pľúc (90%), ale aj nádorových chorôb pankreasu, hrubého čreva, konečníka, pečene, močového mechúra, úst, hrtanu, pažeráku, žalúdka a dokonca aj prsníka a čípku maternice a penisu

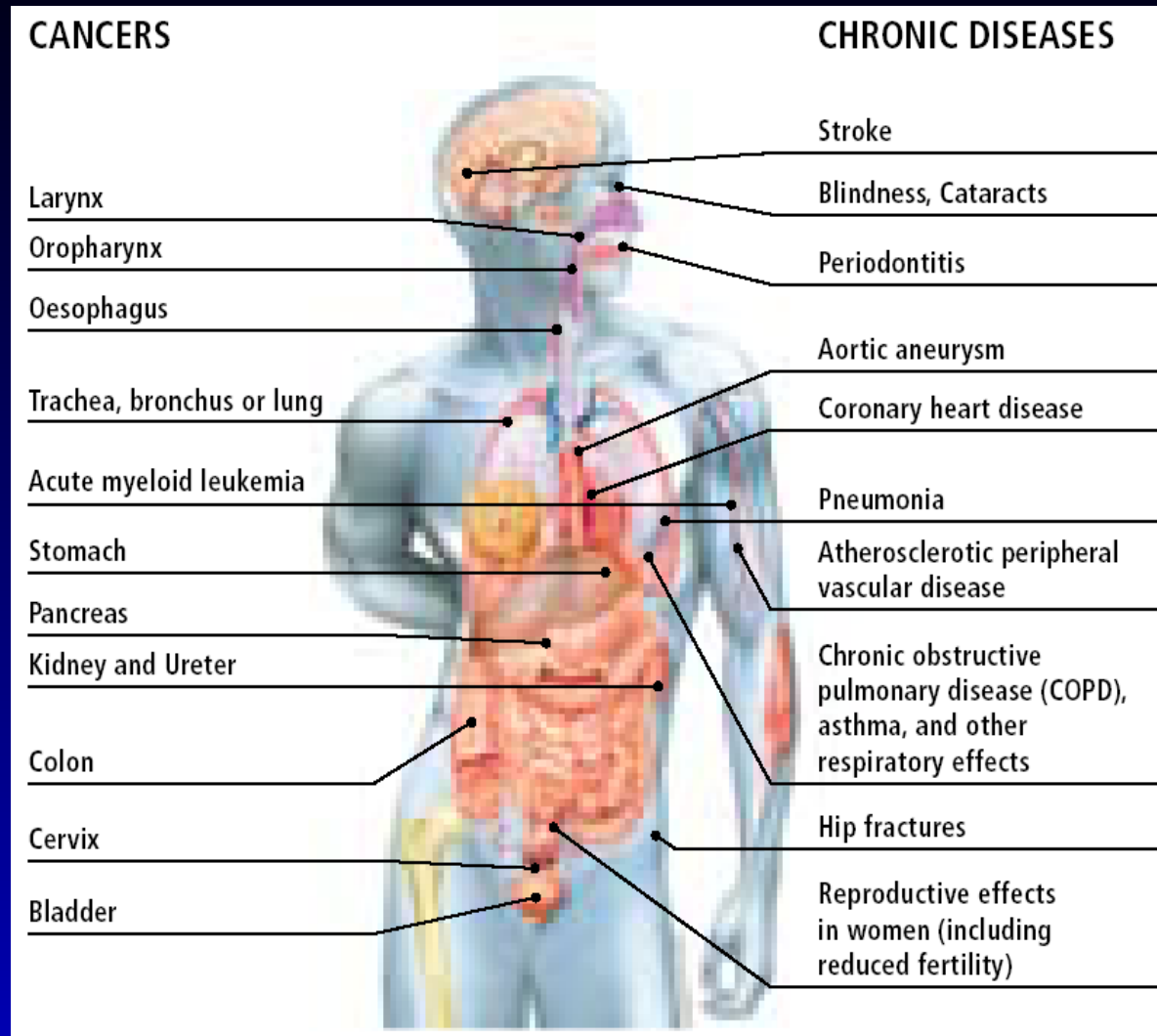
20 % kardiovaskulárnych chorôb - ICHS, ateroskleróza a ischemia ciev dolných končatín

MECHANIZMUS OCHORENÍ DC A PLŮC

AKTÍVNE FAJČENIE A OCHORENIA

Source: U.S. Department of Health and Human Services. *The health consequences of smoking: a report of the Surgeon General*. Atlanta, U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion, Office on Smoking and Health, 2004 (http://www.cdc.gov/tobacco/data_statistics/sgr/sgr_2004/chapters.htm, accessed 5 Dec 2007).

FAJČENIE - 50 diagnóz

Závislost

trvalé změny v mozku

Vrásy

předčasné stárnutí pleti

Šedý zákal

Rakovina

**BRITISH
COLUMBIA**
Ministry of Health

**Protecting
BC Kids
FROM
TOBACCO**

WHO: PASÍVNE FAJČENIE A CHOROBY

•Dôkaz príčiny:
suggestive

•Dôkaz príčiny:

•Sufficient - dostatočný

CHILDREN

Brain tumours*

Middle ear disease

Lymphoma*

Respiratory symptoms,
Impaired lung function

Asthma*

Sudden Infant Death
Syndrome (SIDS)

Leukemia*

Lower respiratory illness

ADULTS

Stroke*

Nasal irritation,
Nasal sinus cancer*

Breast cancer*

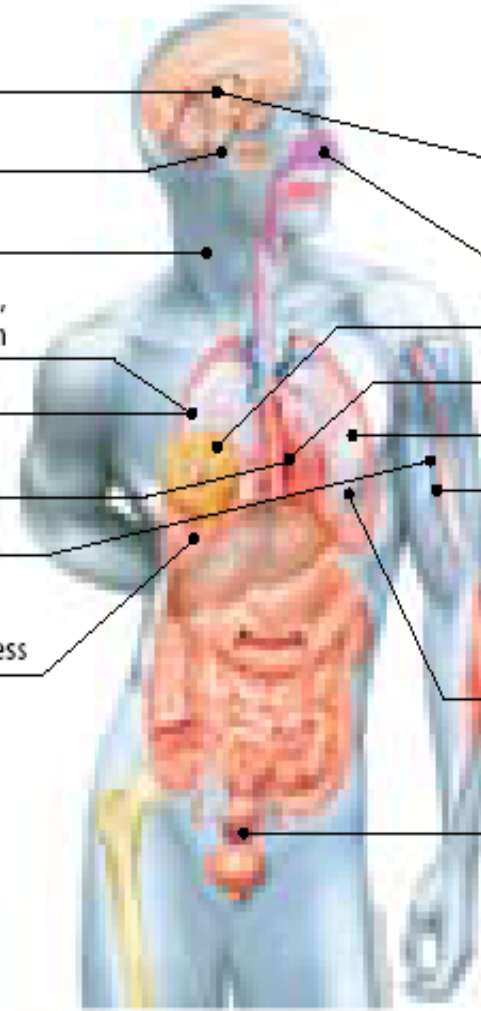
Coronary heart disease

Lung cancer

Atherosclerosis*

Chronic obstructive
pulmonary disease
(COPD)*, Chronic respiratory
symptoms*, Asthma*,
Impaired lung function*

Reproductive effects in
women: Low birth weight;
Pre-term delivery*

Source: U.S. Department of Health and Human Services. *The health consequences of involuntary exposure to tobacco smoke: a report of the Surgeon General*. Atlanta, U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, Coordinating Center for Health Promotion, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion, Office on Smoking and Health, 2006 (<http://www.surgeongeneral.gov/library/secondhandsmoke/report/fullreport.pdf>, accessed 5 December 2007).

FAJČENIE ZABÍJA

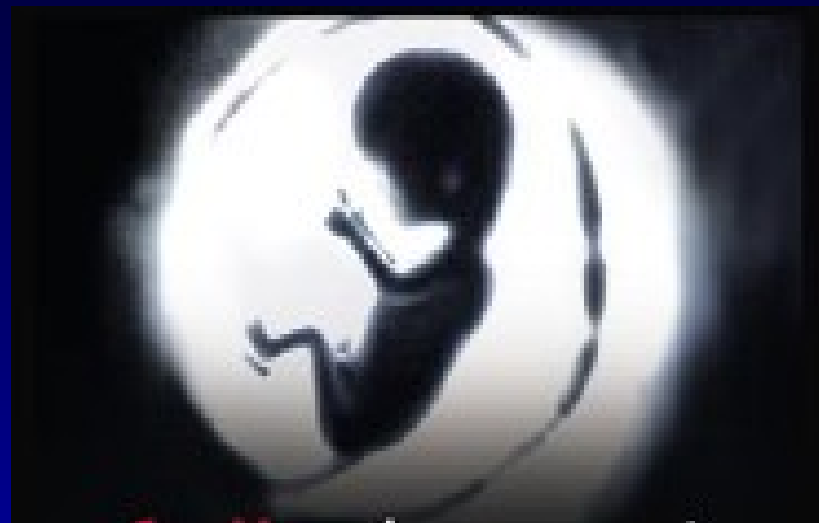
Dlhoroční ťažkí fajčiari
strácajú priemerne
14 rokov života

F zomierajú mladší!

**Fajčenie počas tehotenstva
poškodzuje dieťa**

CHRÁŇTE DETI
Nenechajte ich dýchať cigaretový dym!

**Riziko akútnej cievnej príhody je približne
o 50% väčšie u F ako u N**

**Fajčenie upcháva artérie:
ICHS, infarkt myokardu,
NCMP, ischemie DK**

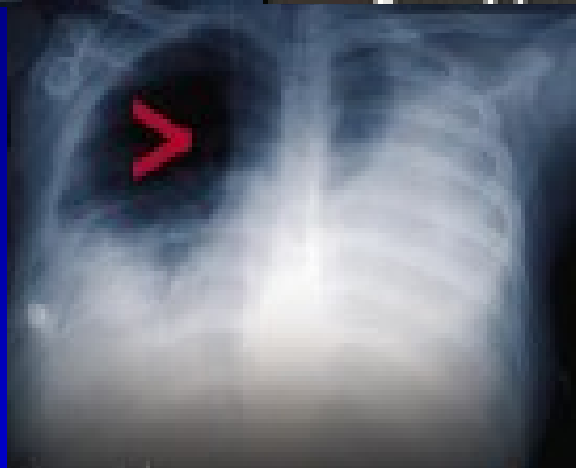
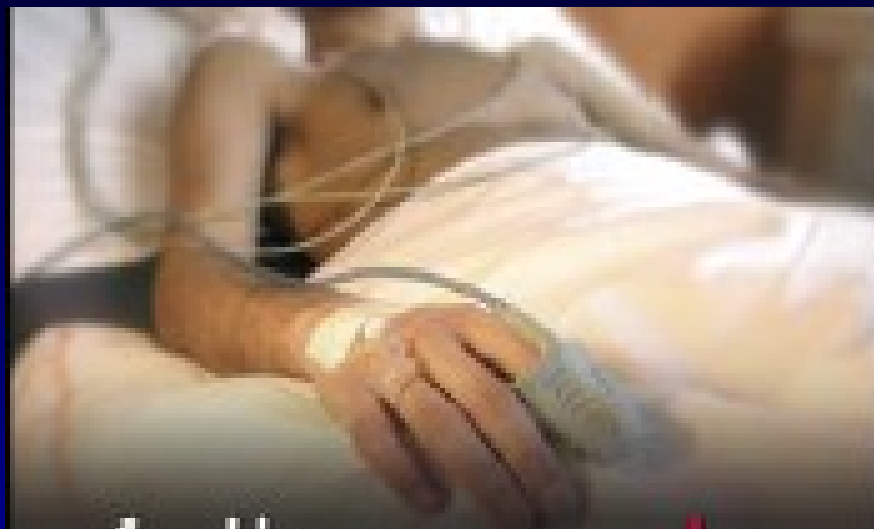

Fajčenie
zapríčiňuje
smrteľné ochorenie
plúc

Fajčenie môže zapríčiniť pomalú a bolestivú smrť

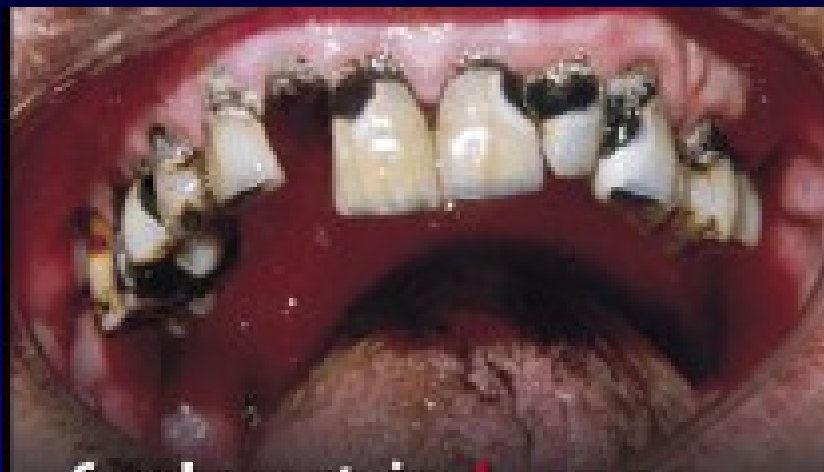

Fajčenie zapríčiňuje

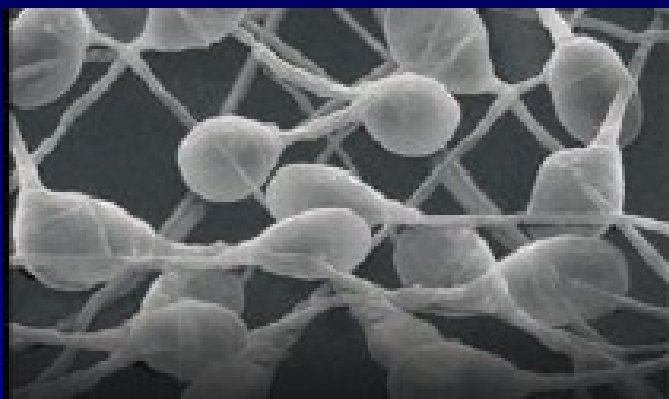
včasnejšie starnutie kože

Dym z cigarety obsahuje
benzén, nitrozamíny, formaldehyd, kyanovodík.....

Fajčenie
môže poškodiť spermie
a znížiť plodnosť

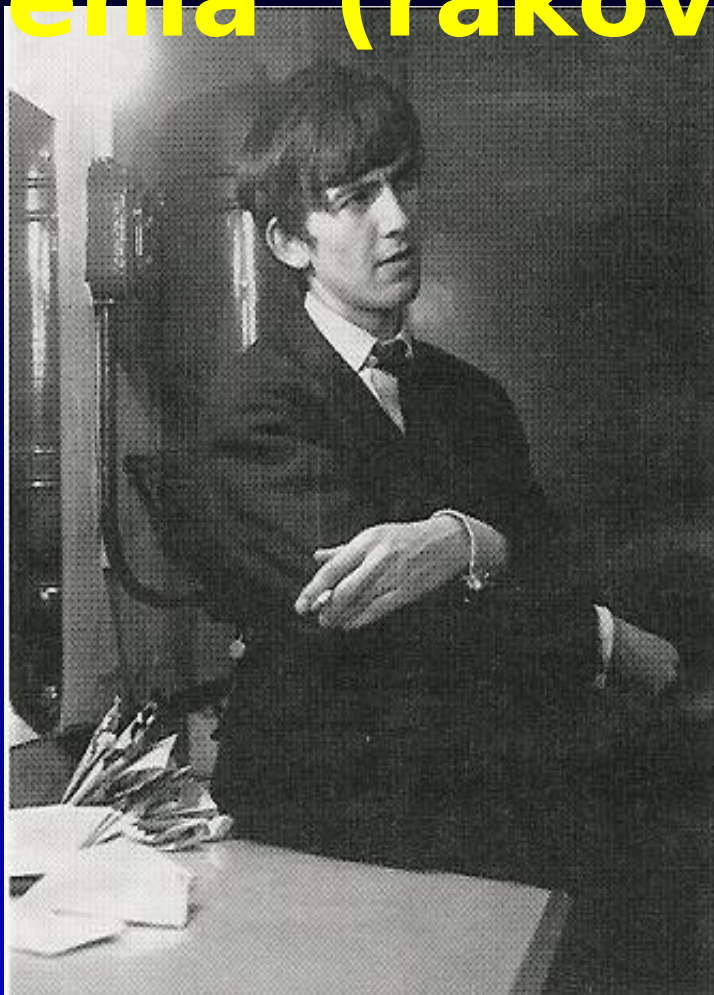

Fajčenie

môže znížiť prietok krvi a zapríčiniť
impotenciu

“Dostal som to z fajčenia” (rakovina hrtana)

John Lennon
† 8th December 1980

George Harrison
† 29th November 2001

“All you need is Love”

(Lennon/McCartney)

The song was recorded on 23rd June 1967 on the programme *Our World* in the first live satellite broadcast from the BBC studios. It was seen by viewers over most of the world.

We who have grown up with the songs and lyrics of the Beatles have long wished that John Lennon had not been murdered. But his untimely death could not have been foreseen and could therefore not have been avoided.

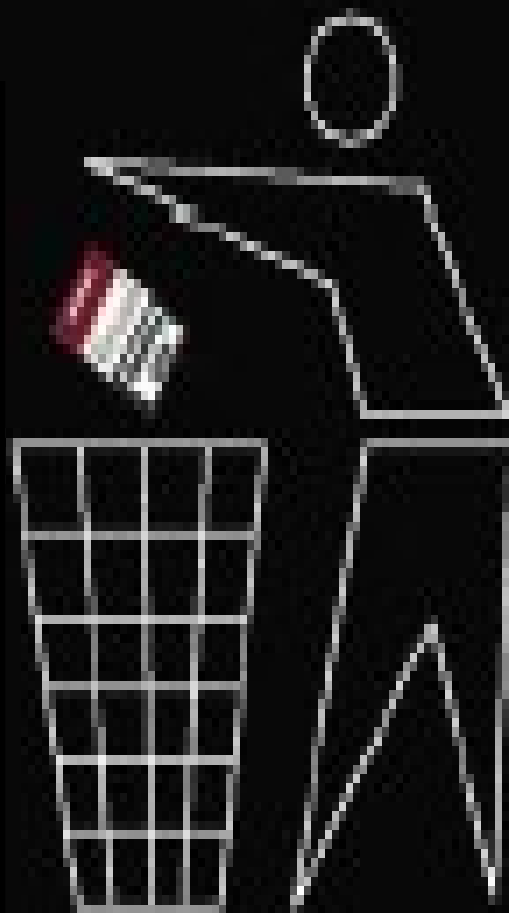
Now another Beatle is dead, long before his time. The death of George Harrison from a brain tumour and cancer of the lungs and throat is best described in his own words:

“I got it purely from smoking.”

Smoking is a deadly serious business which will sooner or later affect the health of smokers or even kill them. By not smoking you choose life and show yourself and those you care about the love that the Beatles’ song is all about. – That is all you need.

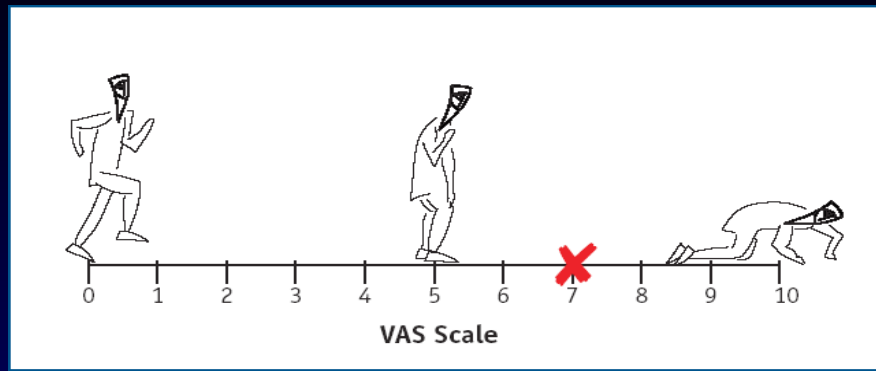
AVŠAK:

**Riziko
ischemickej
choroby
srdca
je
redukované
o 50%
po 1 roku
zanechania
fajčenia !**

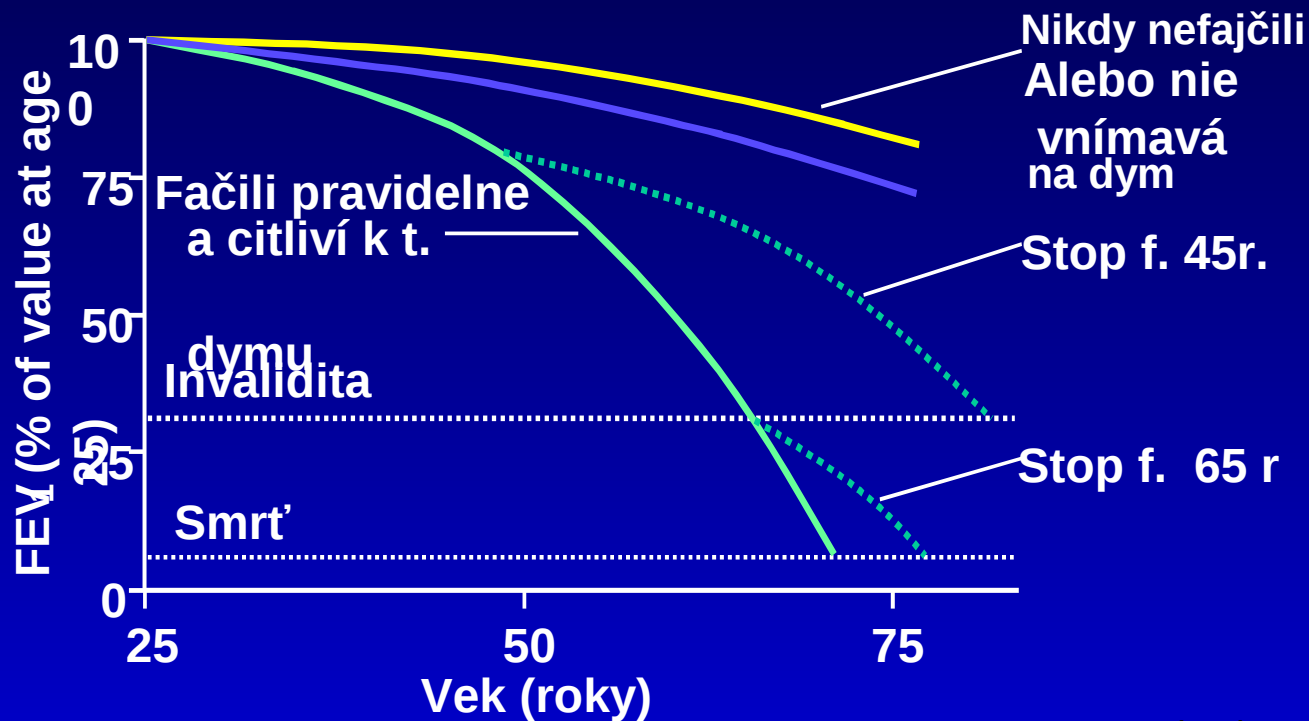
**Zanechaním fajčenia
znižuješ riziko
smrteľného
ochorenia
srdca a pľúc**

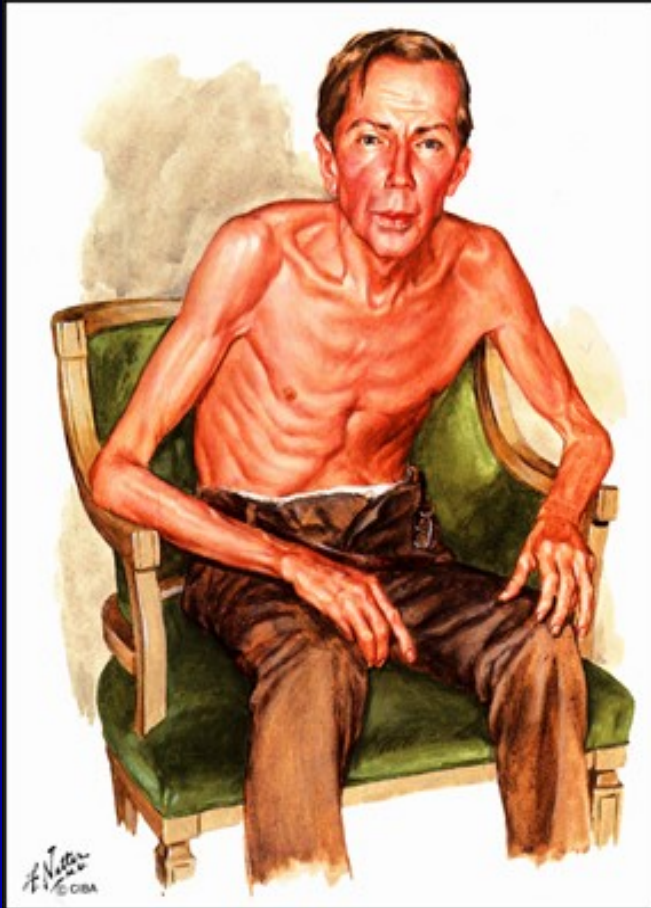

CHOCHP

Nefarmakologická
intervencia
CHOCHP
-zanechanie
fajčenia

CHOCHP

Ružoví a dýchaviční
Emfyzém

Modří a napuchnutí
Chronická bronchitída

PACIENTI

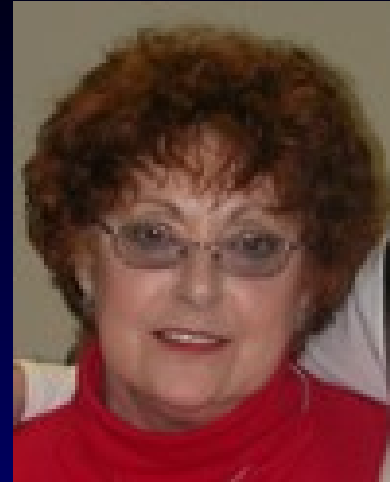
Tváre CHOCHP-2004

DDOT

www.br-online.de/umwelt-gesundheit/thema/copd/behandlungen.shtml

Viac žien

www.weku.fm/sp/DiseasesCOPD.htm

Viac mladších

www.umm.edu/thoracic/lvrs_success.html

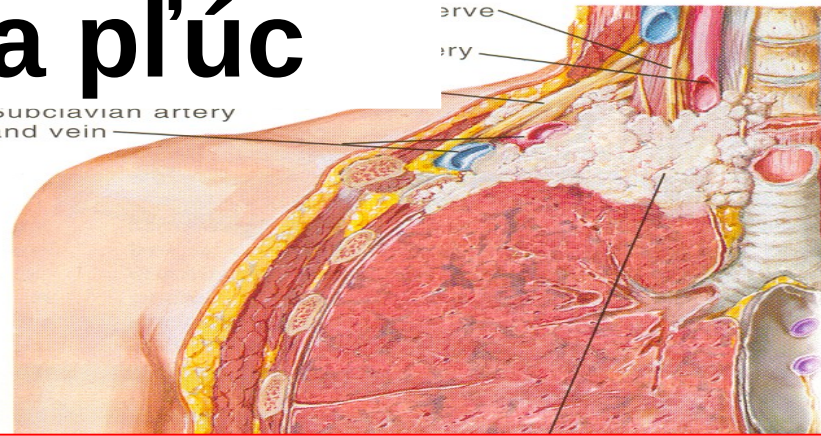

www.mc.vanderbilt.edu/reporter/?ID=457

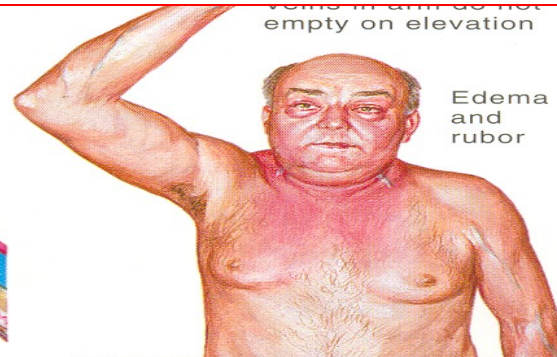
Subclavian artery
and vein

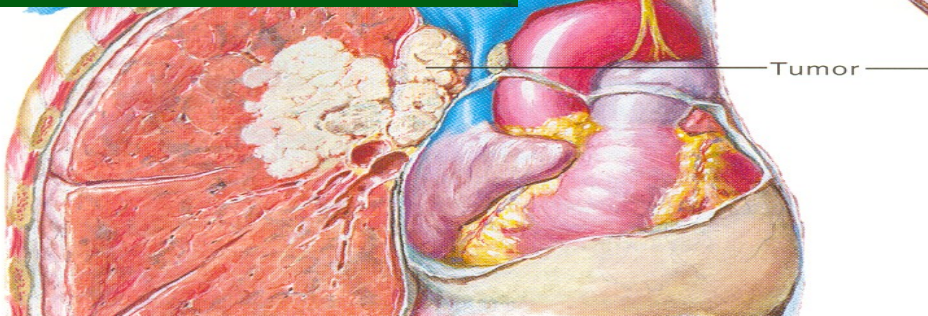
er syndrome.
ing, pain,
thesias,
aresis
n and

empty on elevation

Edema
and
rubor

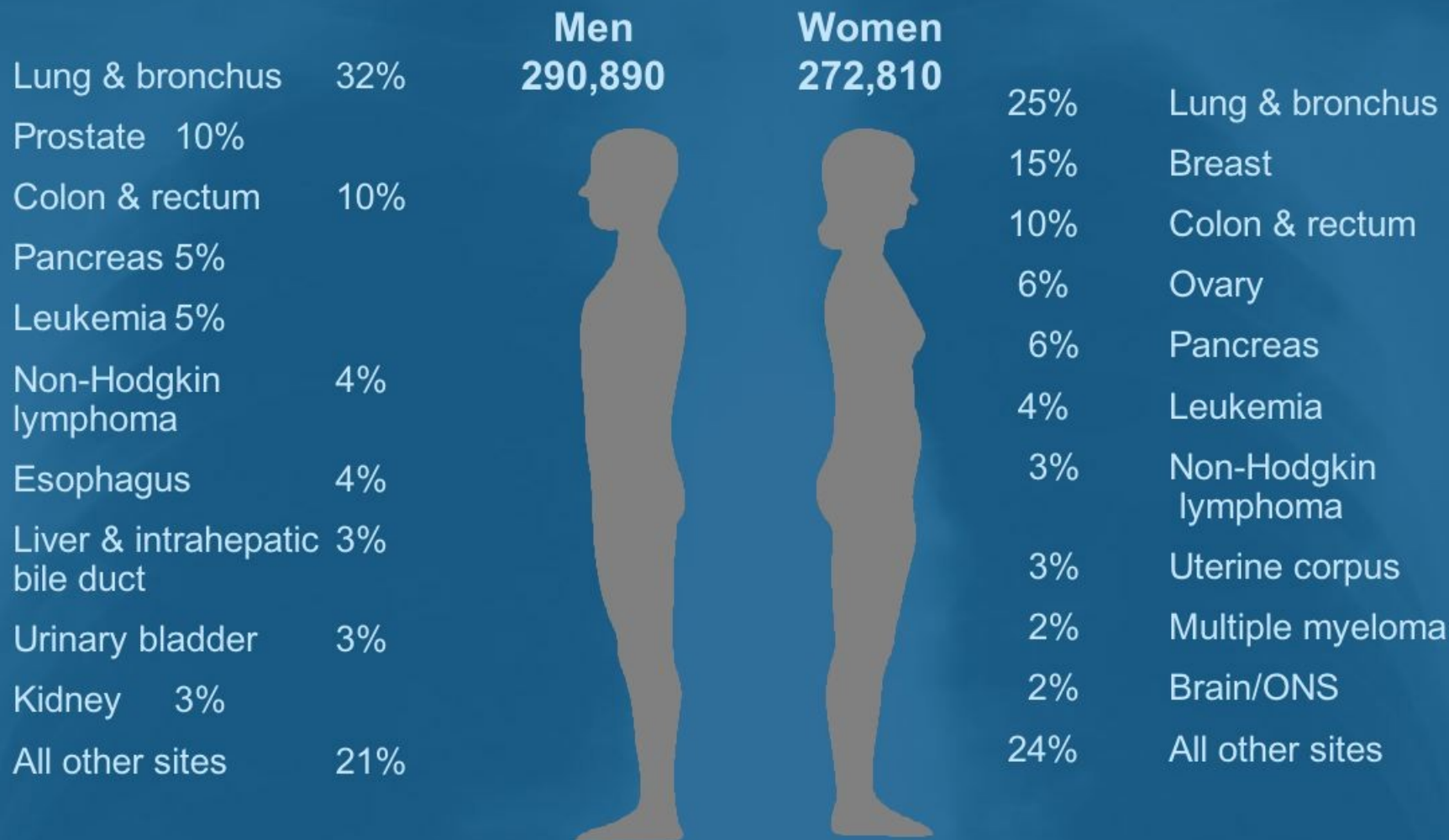

-Tumor

Radiograph. Tumor causes superior vena cava syndrome

2004 Estimated US Cancer Deaths

ONS=Other nervous system.

Source: American Cancer Society, 2004.

**AKO NAJRÝCHLEJŠIE A
NAJEFEKTÍVNEJŠIE ZNÍŽIŤ
MORBIDITU A MORTALITU
SPOSOBENÚ FAJČENÍM???**

80-100 000 mladých ľudí sa denne stáva závislými na Ni
710 miliónov detí je vystavených PF (WHO)

Prevencia fajčenia

Zanechanie fajčenia

```
graph TD; A[Prevencia fajčenia] --> C[KONTROLA TABAKU]; B[Zanechanie fajčenia] --> C; C --> D[svetové zdravie]; C --> E[svetová ekonomika];
```

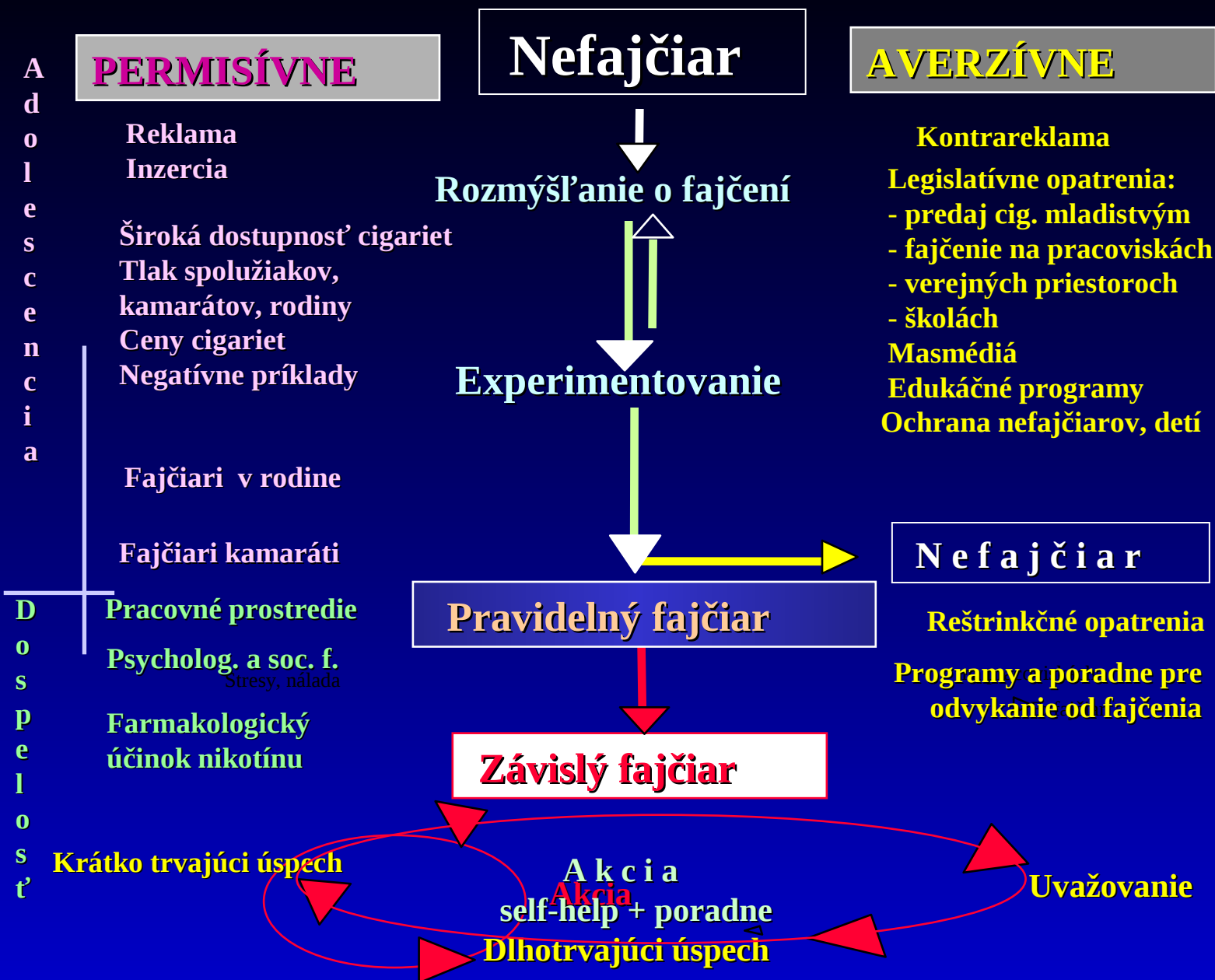
KONTROLA TABAKU

svetové zdravie

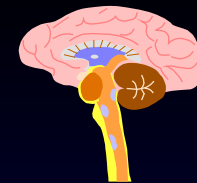
svetová ekonomika

PREVENCIA VZNIKU FAJČIARSKEHO NÁVYKU

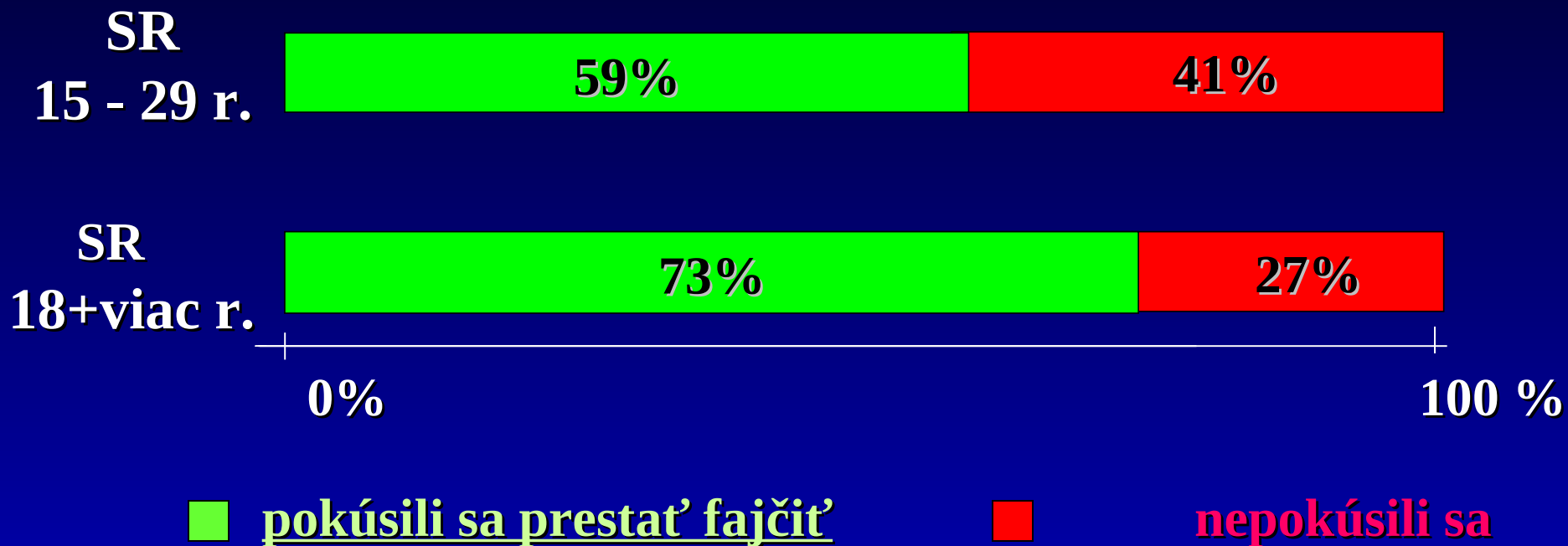

NIKOTÍNOVÁ ZÁVISLOSŤ

- je v podstate neurobiologicky mediované mozgové ochorenie -
- Ni väzba na Ni - acetylcholínové receptory v mozgu - dopamín -
> sekrécia katecholámínov, serotonínu, pituitárnych hormónov, kortikosteroidov, endorfínov
- závislosť je podmienená stimuláciou vyplavovania dopamínu a Ni je aj inhibítor MAO-B = >dopamínu
- nikotínové receptory - mozog, iné orgány, líšia sa aktivitou, väzbovými a desenzibilizačnými charakteristikami
- špecifické nikotínové receptory sa u fajčiara rozmnožia a ich ranné neuspokojenie je príčinou neprekonateľnej túžby po cigarete
- nikotín z cigariet - štandardné kritériá definície drogy a závislosti fajčiť na udržanie priaznivej hladiny nikotínu - **10 šľukov/1cig. 20 cig./deň=200 denných dávok drogy, za rok 73 000 dávok drogy**
1/3 fajčiarov sa každý rok pokúša prestať ale účinnosť je 2-5 %
- viac ako 2/3 F chce prestať fajčiť

POKUSY FAJČIAROV PRESTAŤ FAJČIŤ

ŠÚ SR, Bratislava, 2000

DO VLASTNÝCH RADOV...

- Zdravotníctvo sa fajčeniu sčasti vyhýba - výuka, nehradenie výkonov, etika lekára

Nerobí sa evidencia f. (následky / liečba) = nemožná štatistika, patologické výskumy

- **Dôraz je kladený na liečbu následkov nie príčin a prevenciu chorôb**

- Štruktúra zdravotníctva ? (odborných spoločností?), rastúce náklady za lieky, liečbu,
  - kapitačné platby, apatický – tolerantný prístup...k fajčeniu???

Veľké finančné prostriedky, čas a kapacity na dg a th chorôb je možné eliminovať, ak začneme f. včas a systematicky liečiť

ČR: Podľa Lékařského informačního centra v r. **1999** bolo vynaložené **cca 23 miliard Kč** na **nemocničnú th** len niektorých chorôb súvisiacich s f.

- Skutočné výdaje > o ambulantnú th, PN, <produktivitu práce - **cca 55 miliárd!**
- **40 miliárd Kč** sa prefajčilo/1rok, štát získal od tab. priemyslu **20 miliárd**

Celková ročná strata cca 33 miliárd Kč

SVET BEZ TABAKU

DANE

TABAKOVÝ
DYM

OZNAČENIA

REKLAMA

Rámcový dohovor na kontrolu tabaku

Štáty: efektívna podpora zanechaniu fajčenia,
liečbu tabakovej závislosti (Článok 14)

WHO:

- svetový právny dokument v oblasti verejného zdravotníctva

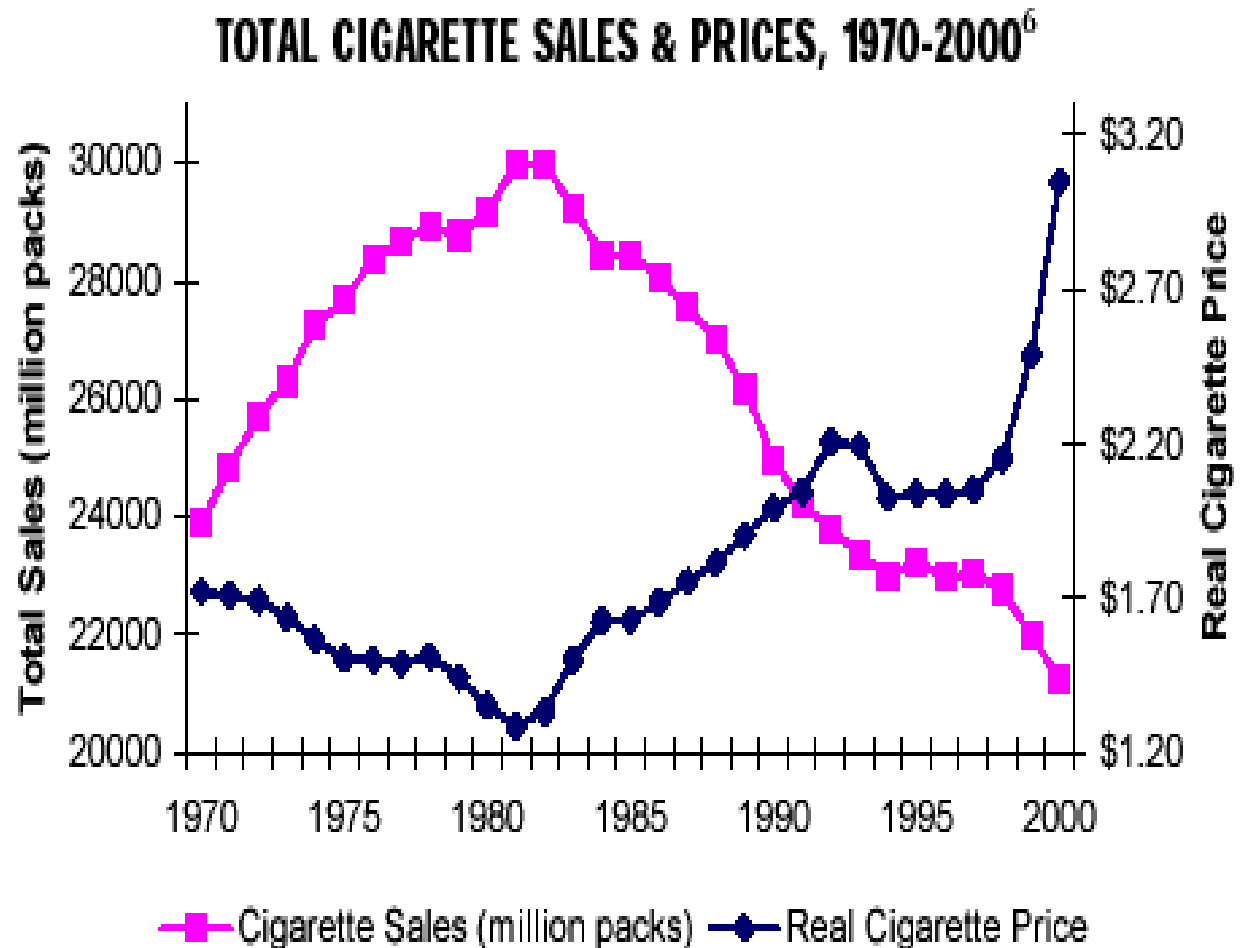
PREČO DAŇ na TV?

> Daní< spotreby
TV

>cien < f.mladých

>cien podnecuje f.
zanechať F

predaje duty/tax
free-napomáhanie
ilegal. obchodu a
pašovaniu cigariet

Center for Tobacco-Free Kids, 2001

PASÍVNE FAJČENIE

ČO hovorí FCTC?

Vlády by mali

mat' efektívne opatrenia a tým
ochrániť ľudí od CD na
pracoviskách, verejnej
doprave a uzavretých
miestnostiach . **Článok 8**

PREČO PF?

Dym obsahuje okolo 4000
chem.látok z toho najmenej
40 sú karcinogény
PF spôsobuje ochorenia

Doteraz nebola zistená žiadna
bezpečná úroveň expozície na CD

**Viac ako 700 miliónov detí na svete je
Exponovaných cigaretovému dymu**

OZNAČENIA

ČO hovorí FCTC?

PREČO OZNAČENIA?

Ľudia majú právo na jasné
a presné informácie
o zdravotných rizikách F.

Veľké varovania s obrázkami
podnecujú fajčiarov prestať

Fajčiar fajčiaci 1 krabičku
c. denne, vidí varovania
7000 krát do roka.

Vlády by mali do 3 r.:

- Uviest' veľké, jasné, rotujúce varovania na všetkých obaloch TV.
- Varovania by mali pokryť najmenej 50% vrchného povrchu krabičky ale najmenej 30%. Môžu obsahovať obrázky.
- Zákaz klamlivého označenia a
- varovania, z ktorého vyplýva,
- že určité TV sú menej škodlivé.

Článok 11

FAJČIARI schvaľujú obrazové varovania

Impact of pictorial warnings on Brazilian smokers

Source: Datafolha Instituto de Pesquisas. 76% são a favor que embalagens de cigarros tragam imagens que ilustram males provocados pelo fumo; 67% dos fumantes que viram as imagens afirmam terem sentido vontade de parar de fumar. Opinião pública, 2002 (http://datafolha.folha.uol.com.br/po/fumo_21042002.shtml, accessed 6 December 2007).

REKLAMA

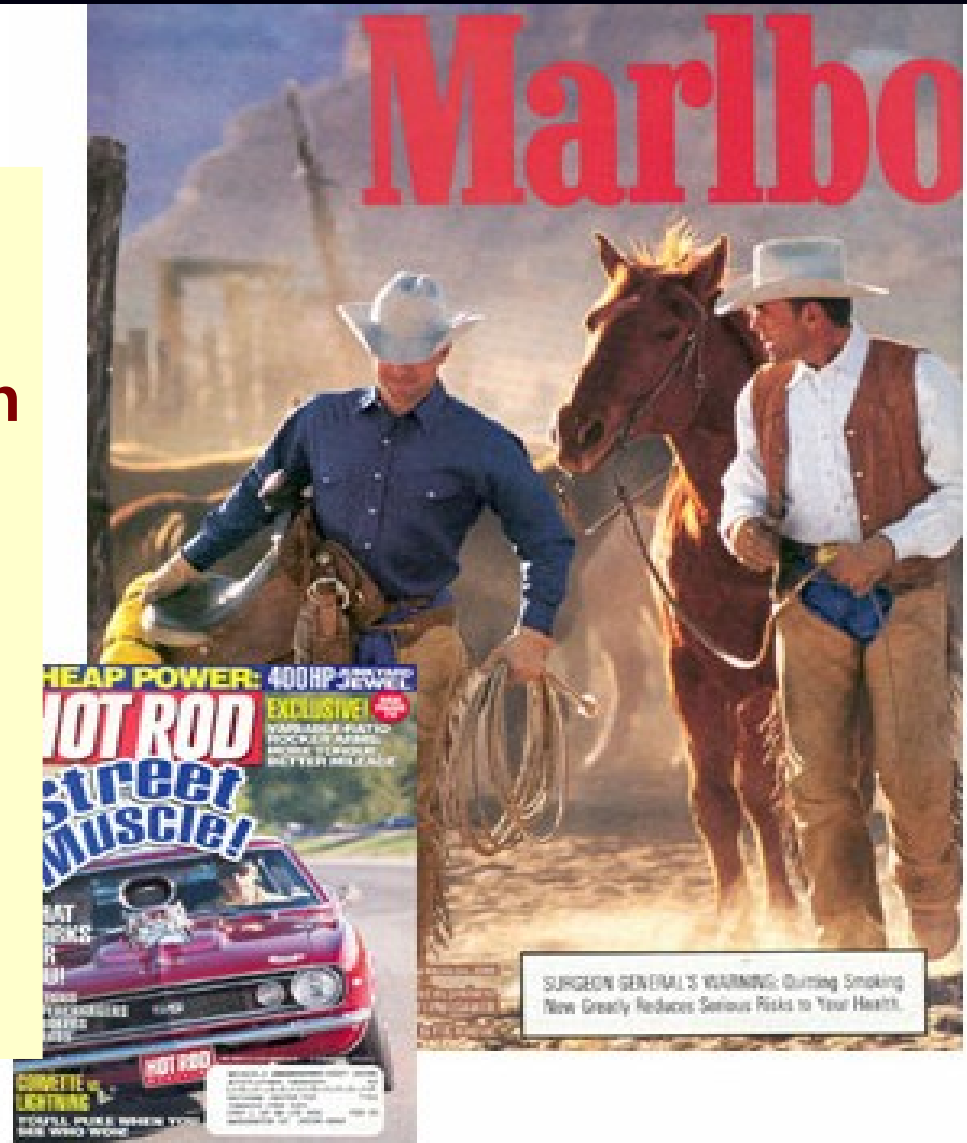
ČO hovorí FCTC?

PREČO REKLAMA?

Tab. priemysel využíva reklamu na získanie nových fajčiarov

Sponzoring a reklama zvyšujú spotrebu TV

Kompletný zákaz reklamy, podpory a sponzoringu zníži spotrebu TV

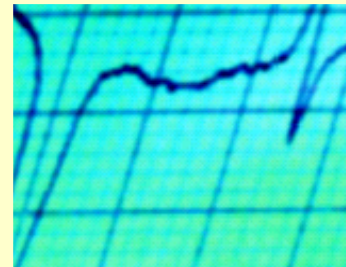

Marlboro ad in Hot Rod Magazine
May 2000

Iné kľúčové záväzky štátov z FCTC

Štáty by mali byť zodpovedné za výchovu, tréning, komunikáciu, a verejné povedomie týkajúce sa kontroly fajčenia **Článok 12**

Štáty by mali realizovať efektívnu podporu zanechania fajčenia a liečbu tabakovej závislosti **Článok 14**

Štáty majú mať smernice pre testovanie a meranie obsahu substancií v TV a ich emisií a aj zostavenú reguláciu ich obsahu aj emisií **Článok 9**

Štáty majú mať pod kontrolou:

Nezákonný predaj TV - *článok 15*

Predaj TV mladým a mladými ľuďmi *článok 16*

Zodpovednosť, ručenie a plnenie záväzkov v FCTC *článok 19*

Čo viac by mohli vlády urobiť?

Pre lepšiu ochranu verejného zdravia,
implementovať opatrenia aj nad rámec FCTC.

Článok 2.1

A ČO ĎALEJ?

VLÁDA

Úspech FCTC:
politická zodpovednosť a
povinnosť zaistiť podmienky
pre implementáciu FCTC

CIEĽ: zdravie pre všetkých

**SPOLOČNOSŤ
OBČANIA**

Podpora a monitorovanie
implementácie FCTC

EURÓPA BEZ FAJČENIA

Zákony zakazujúce fajčiť v Európe 2005 (Smoke-free laws)

Zákaz fajčenia v uzavretých verejných priestoroch, pracoviskách, (veľmi limit. výnimky)

Ireland, Italy, Malta, Montenegro, Norway, Sweden...

Zákaz fajčenia vo väčšine uzavretých verejných priestoroch, pracoviskách;
ale bary a reštaurácie celkovo oslobodené:

**Belgium, Bulgaria, Croatia*, Cyprus, Finland, Iceland,
Netherlands, Serbia*, Slovak Republic*, Turkey**

Niektoré reštrikcie fajčenia na určitých miestach:

**Czech Republic, Estonia*, France, Hungary*, Poland, Portugal*, Romania,
Slovenia**

Žiadne alebo veľmi málo reštrikcií fajčenia:

**Armenia, Austria, Belarus, Denmark, Georgia, Germany*, Greece, Latvia,
Lithuania, Luxembourg, Russian Federation, Spain*, Switzerland, UK***

* Plánujú rozšíriť zákaz fajčenia

Zákon č. 377/2004 Z.z. o ochrane nefajčiarov

- Upravuje podmienky *ochrany ľudí pred vznikom závislosti* od nikotínu pred škodlivými účinkami fajčenia a inými spôsobmi používania TV, ktoré poškodzujú zdravie F a N bezprostredne vystavených účinkom fajčenia
- podmienky balenia
- pravidlá predaja, označovania a uvádzania TV do obehu.
- zákon upravuje niektoré dôležité pojmy
- ustanovuje miesta, na ktorých je zakázané fajčiť
- varovanie o škodlivosti fajčenia
- *údaje o obsahu škodlivých látok* (decht do 10 mg, nikotín do 1mg, CO do 10 mg/1cig.a ich určenie) zodpovedá medzinárodným normám (ISO).
- *číslo šarže alebo jeho ekvivalent, miesto a čas výroby*
- zákon upravuje kategóriu správnych deliktov a priestupkov, pri dopustení sa ktorých príslušné orgány uložia pokutu.

Zákonom o ochrane nefajčiarov SR preberá do svojho právneho poriadku Smernicu 2001/37/ES z 5. 6. 2001 o aproximácii zákonov, nariadení a administratívnych opatrení členských štátov týkajúcich sa výroby, uvádzania a predaja tabakových výrobkov.

Hlavné úlohy v oblasti kontroly fajčenia v SR

po ratifikácii RDKT

NÁRODNÝ PROGRAM KONTROLY TABAKU V SR

širokú diskusiu odborníkom a verejnosti
MZ SR - zodpovedné za zostavenie, rezortné prediskutovanie

VLÁDA A PARLAMENT SR

vláda zodpovedná za jeho postupnú realizáciu
Program: oblasti + rezorty + vládne a mimovládne organizácie
koordináciu, implementáciu, monitorovanie, hodnotenie efektívnosti, spätnú
väzbu aktivít

Hlásenia na stály sekretariát RDKT v Ženeve

AKO PRESTAŤ FAJČIŤ

FAJČENIE

- závislosť psychosociálna + drogová (85 %)
- chronická relapsujúca choroba - opätovne liečiť!

Nikotínová závislosť je chronickým ochorením

ICD - 10

Kategória F 17

**„Nikotin je vysoko návyková droga, podobná heroínu, kokainu
či iným „klasickým“ drogám“**

Stupeň Ni závislosti:

indikácia a dávka NRT

odhad abstinenčných príznakov

prognóza liečby

FAGERSTRÖMOV TEST NIKOTÍNOVEJ ZÁVISLOSTI

1. Ako skoro po zobudení si zapalujete svoju prvú cigaretu?

Do 5m.=3 b. do 30m.=2 b. do 60 m.=1 b. po 60 m.= 0 b.

2. Je pre Vás ťažké nefajčiť v miestach, kde je fajčenie zakázané

Áno = 1 b. Nie = 0 b.

3. Ktorá cigareta Vás najviac uspokojuje?

prvá ráno = 1 b., ktorákoľvek iná = 0 b.

4. Kolko cigariet vyfajčíte za deň?

10 a <=0 b., 11-20 = 1 b., 21-30 = 2 b., 31 a viac=3 b.

5. Fajčíte počas dopoludnia viac ako v ostatnom dennom čase?

Áno = 1 b, Nie = 2 b.

6. Fajčíte, aj keď ste chorý a väčšinu dňa ležíte?

Áno=1 b., Nie = 0 b.

HODNOTENIE:

FTQ 7 A VIAC BODOV = ZÁVISLOSŤ OD NIKOTÍNU

KONCEPCIA LIEČBY FAJČENIA

F - psycho-sociálna + fyzická (drogová) závislosť

nefarmakologická th

ovplyvnenie sociálno-psychologických väzieb, behaviorálne postupy

farmakologická th

SÚČASNE A DOSTATOČNE DLHO

Edukačný blok.....Odvykací blok.....Udržiavací blok

Objektivizovať zanechanie fajčenia:

**CO vo vydychovanom vzduchu
markery v telových tekutinách**

ABSTINENČNÉ PRÍZNAKY

z prerušenia prísunu nikotínu

Subjektívne

neschopnosť koncentrácie
neschopnosť odpočívať
depresia, úzkosť
podráždenosť, agresivita
poruchy spánku
nutkavá túžba po cigarete
zvýšená chuť k jedlu
ľahké bolesti hlavy
napätie, nepokoj, nervozita

Objektívne

zmeny EEG + aj v spánku
< koncentrácie kortizolu
< konc. katecholamínov
pokles srdcovej frekvencie
spomalenie metabolizmu
prírastok teles. hmotnosti
zvýšená teplota kože
< metabolizmus kofeínu

Najhoršie: 3 týždne - 3 mesiace,
Túžba po cigarete aj niekoľko rokov

Fajčíte?

ÁNO

NIE

Chcete prestať?

Fajčili ste niekedy?

AK ÁNO

AK NIE

**Poskytnite
liečbu**

**Podporte
motiváciu**

AK ÁNO

AK NIE

**Prevenia
relapsu**

**Pochváľte
abstinenciu**

„Evidence Base Treatment“ **prestať f.**

INTERVENENCIA LEKÁRA

1P Pýtaj sa

vždy, či pacient fajčí. **Ak fajčí** doplň podrobnosti v dokumentácii a

2P Porad'

presvedčivo a cielene vzhľadom na ochorenie a budúcnosť i rodinu, aby prestal

3P Povedz

o význame pevnej a jednoznačnej vôli prestať (30 d.), zhodnot' motiváciu: nie: 5 R, áno:

4P Pomôž

s liečbou sám alebo odošli do poradne - deň D, podpora priateľov+rodiny....

5P Pokračuj

v sledovaní - kontroly, pochvál' a vždy podpor liečenie relapsu-kontrola + ☎

NÁHRADNÁ LIEČBA NIKOTÍNOM

Potlačenie abstinenčných príznakov alternatívnym
prísunom Ni

Nikotínové náplaste

Nikotínové žuvačky

Nikotínové inhalery, nazálne spraye, sublinguálne
tablety

Kontraindikácie

KVCH ch.: do 4 t. po IM, vážne arytmie, ťažká angina pectoris

náplaste: kožné, ochorenia generalizované, alergie

žuvačky: alergie

NICORETTE IS NOW AVAILABLE IN MINT, HALLELUJAH!

Voľnopredajné lieky

Dlhodobá úspešnosť
NNT vs placebo:
asi 2x vyššia

Now the stop-smoking aid that for over 13 years has helped over 1 million smokers help themselves quit*, offers something

New in
The same
ness of
So, now t

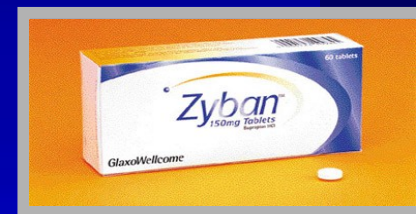
*Based on prescription and non-prescription sales, OTC and prescription usage varies. Follow enclosed directions. Support program can improve success in Nicorette.

Bupropion HCl pôsobí na neurotransmitery spôsobujúce nikotínovú závislosť (amfebutamoni hydrochloridum-Zyban)

Modifikuje
uvolňovanie
dopamínu

Ovplyvňuje
noradrenergnú
aktivitu

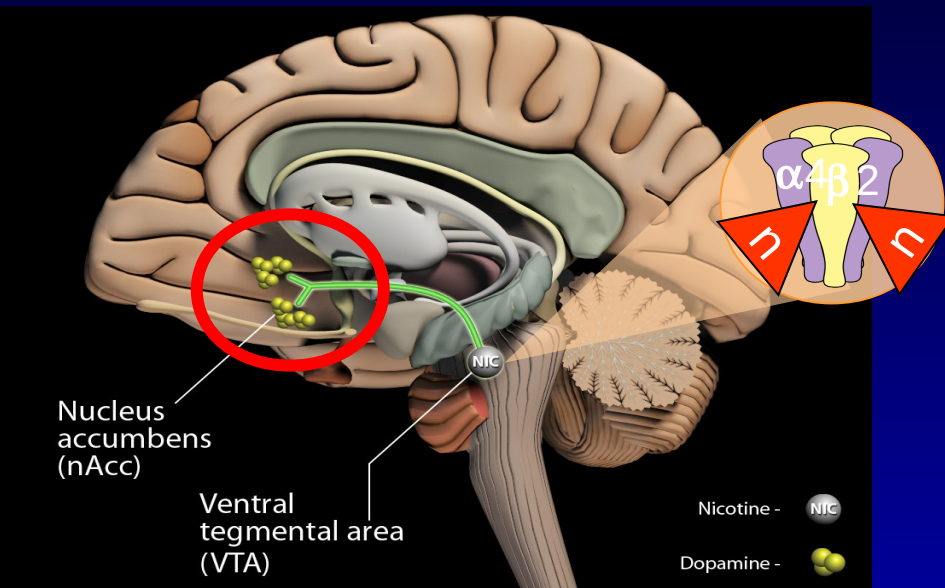
TABLETY

1 x 150 mg / deň (titrácia 7 dní)
2 x 150mg / deň (ak žiadne NÚ)
prestáť fajčiť do 2 týždňov ak
do 7. t. nie - ukončiť th

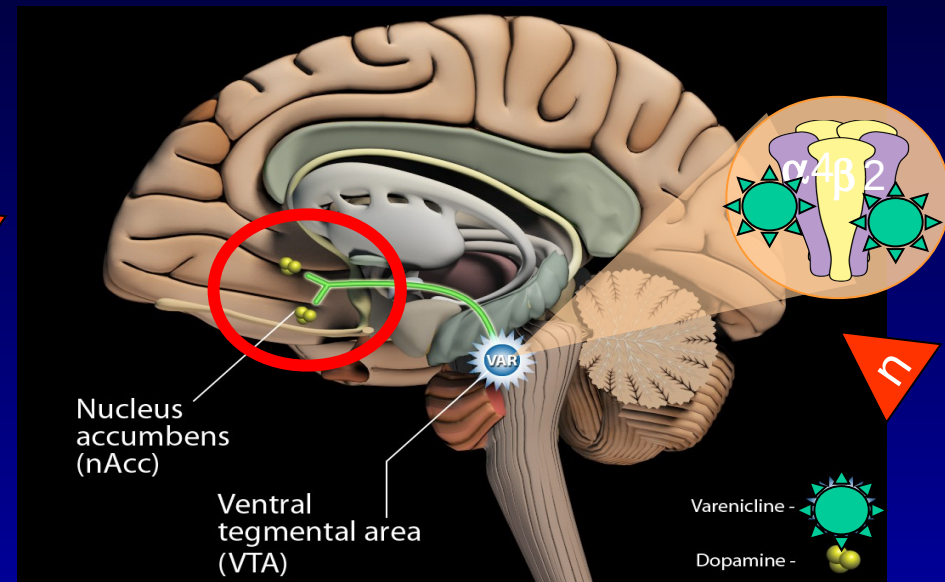
redukcia abstinenčných príznakov

Mechanizmus účinku vareniklínu v CNS

Nikotín

Vareniklín -Champix

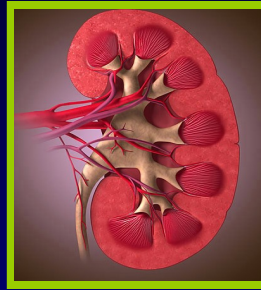
NI-Stimulácia nikotínových receptorov
Veľa dopamínu!

- Málo dopamínu!

Champix

Neodporúča sa:

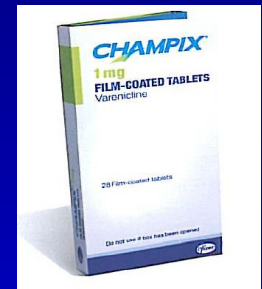
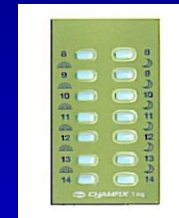
u mladistvých <18 rokov, hemodialyzovaných, počas gravidity, laktácie

Štartovacie balenie 1. – 2. týždeň :   Udržiavacie balenie 3. - 12. týždeň :

1. - 3. deň :   1 x 0,5 mg   denne
4. - 7. deň :   2 x 0,5 mg   denne
8- 14. deň: 2 x 1,0 mg   denne
3. – 12. týždeň : 2 x 1,0 mg   denne

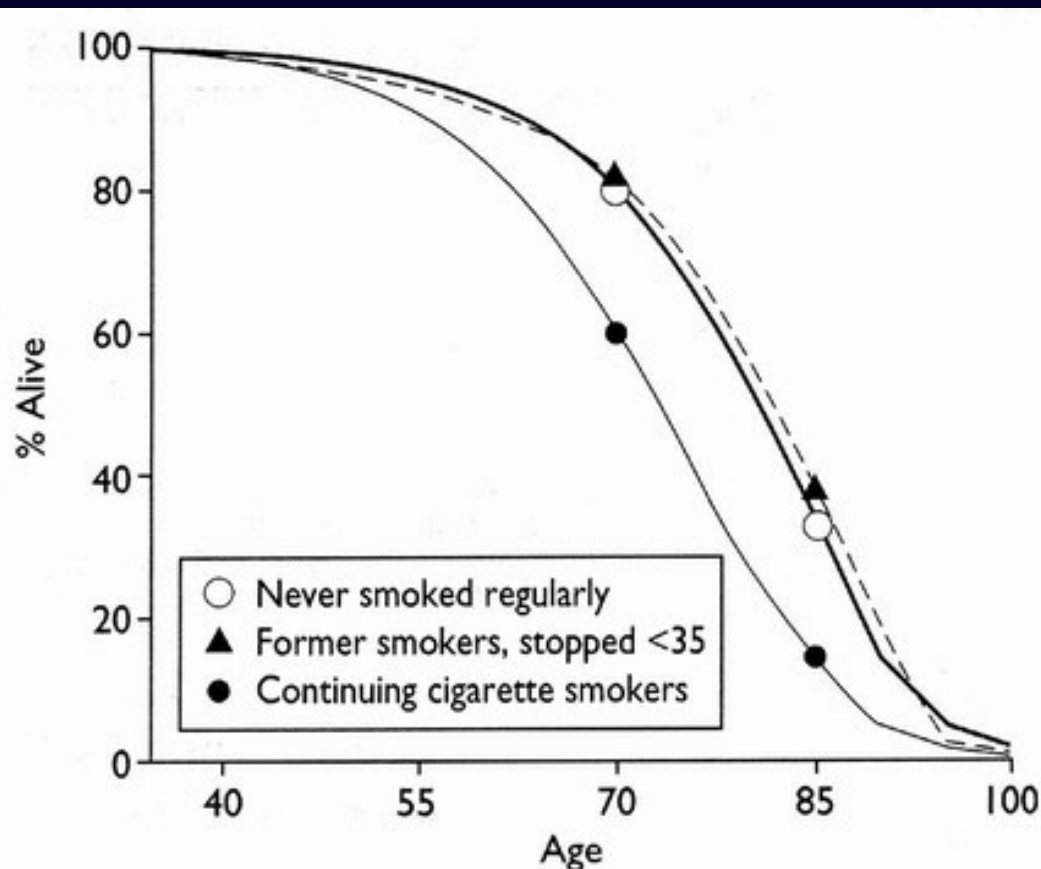

ÚSPECH LIEČBY

závisí od

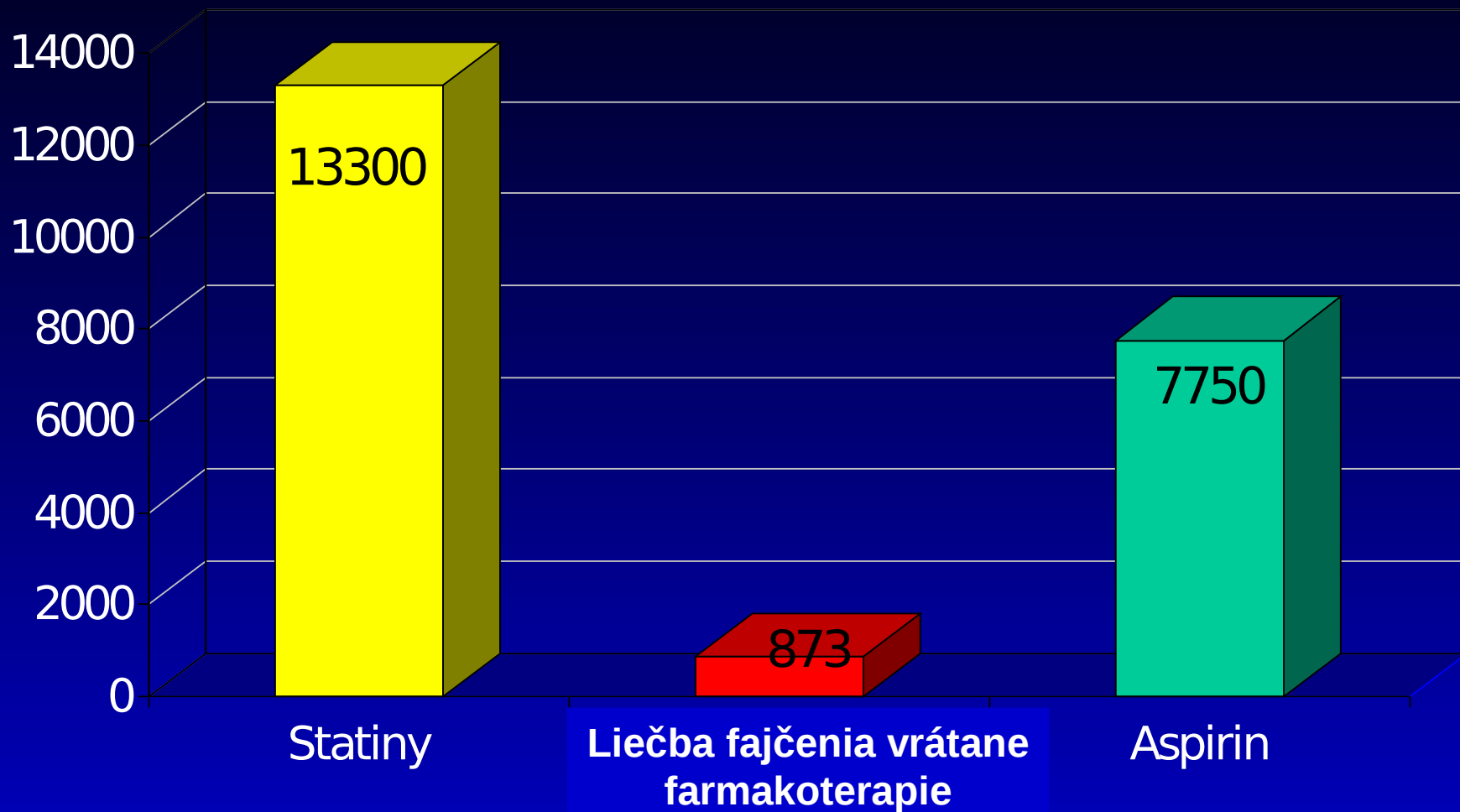
- ☺ stupňa motivácie
- ☺ úrovne závislosti na nikotíne
- ☺ zmeny spôsobu správania sa
- ☺ skúsenosti terapeuta

Efekt na prežitie po veku 35 rokov po zanechaní fajčenia pred vekom 35 rokov

R Doll, R Peto, K Wheatley, R Gray, I Sutherland: Mortality in relation to smoking: 40 years' observations on male British doctors. BMJ 1994;309:901-911

Rentabilita nákladov na záchranu roku života (£)

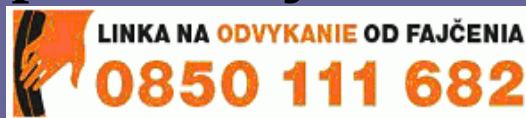

Gaspoz, NEJM (2002); Parrott & Godfrey, Thorax (1998); Muir et al, BJGP (1999)

Pomôžeme vám prestať fajčiť: sieť poradní RÚ VZ

Quitline

Podpora nefajčenia: www.jfmed.uniba.sk/internet/nefajc/

PODNET: <http://podnet.szm.sk>

Pozitívne Orientované Dobrovoľné Nefajčiarske Elektronické Teritórium

STOP FAJČENIU: <http://www.stopfajceni.sk/>

Fajčenie je závislosť

NEZAČNI FAJČIŤ

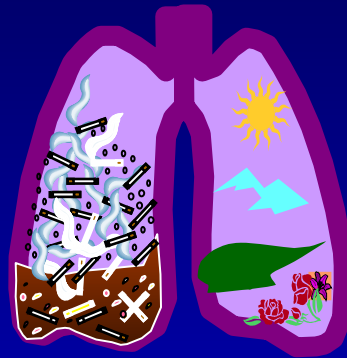
Z Á V E R

TABAK SMRTELNÝ V KAŽDEJ PODOBE

KONTROLA FAJČENIA

Ovplyvnenie morbidity a mortality,
skvalitnenie a predĺženie života

VÝZVA PRE CELÚ SPOLOČNOSŤ
A ZDRAVOTNÍCTVO

ĎAKUJEM VÁM ZA POZORNOST